

ἀδᾶσκευτος ἐπίθ. Πόντ. (Κερασ. Οἶν. Τραπ. Χαλδ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *δᾶσκευτός < δᾶ-σκέυω.

1) Ἀδίδακτος, ὁ μὴ εὐτυχήσας νὰ ἀκούσῃ διδασκῆς τινος Πόντ. (Κερασ. κ. ἀ.) Συνών. ἀδασκάλευτος 1.

2) Ὁ μὴ καθοδηγηθεὶς, ὁ μὴ κατηχηθεὶς καταλλήλως πρὸς τι Πόντ. (Κερασ. Οἶν. Τραπ. Χαλδ.): Ἀδᾶσκευτο ἐν τῷ παιδί Οἶν. Ἐπῆεν νὰ μαρτυρῇ, ἅμα ἀδᾶσκευτος ἔστον Χαλδ. Συνών. ἀδασκάλευτος 2.

ἄδατε ἐπίθ. Τσακων.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ρ. δαίσοι.

Ἀκαυστος: Πέντ' ἔξε δοντιζικὰ ἀραμάκαϊ ἄδατα (πέντ' ἔξι δένδρα ἔμειναν ἄκαυστα).

ἀδαχτύλιστος ἐπίθ. ἀμάρτ. ἀδαχτύλαστος Πόντ. (Κερασ. Οἶν. κ. ἀ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *δαχτυλιστός < δαχτυλιάζω.

Ὁ μὴ ψαυσθεὶς, ὁ μὴ ἐγγισθεὶς διὰ τῶν δακτύλων, συνήθως ἐπὶ τῶν τροφίμων: Τὸ φαεῖν ἀδαχτύλαστον ἐν Οἶν.

ἀδαχτυλίδωτος ἐπίθ. Κρήτ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *δαχτυλιδώτος < δαχτυλιδώνω.

Ὁ μὴ διὰ τοῦ δακτυλίου τοῦ ἀρραβῶνος περιβαλὼν τὸν δάκτυλον, ὁ μὴ ἀρραβωνισθεὶς: Ἡ κεφαλὴ τῆς φταίει κ' εἶν' ἀδαχτυλίδωτη. Ἀντίθ. δαχτυλιδωμένος (ιδ. δαχτυλιδώνω).

ἀδεβγάτιστος ἐπίθ. Πόντ. (Τραπ. Χαλδ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *δεβγατιστός < δεβγατίζω.

Ὁ μήπω διαπερασθεὶς διὰ τῶν ὀδόντων κτενίου ἱστοῦ, ἐπὶ τοῦ στήμονος ἔνθ' ἄν.: Παννὶν ἀδεβγάτιστον Τραπ. Πβ. ἀδιαβάτιστος.

ἄδεια ἡ, κοιν. καὶ Πόντ. (Οἶν. Σάντ. Τραπ.) Τσακων. ἄδεια Ἡπ. Καπ. (Σιλ. Φάρας.) Κρήτ. Κῶς Μακεδ. (Σισάν.) ἄδεια Κῶς αἶδα Πελοπ. (Λακων.) ἀδεία Ζάκ. Κεφαλλ. Κύθηρ. Μέγαρ. Πελοπ. (Μάν.) Τσακων. ἀδεία Ἀπουλ. ἀτεία Ἀπουλ. ἀδεία Βιθυν. Θράκ. (Κομοτ. Μυριόφ.) Ἰμβρ. Κεφαλλ. Κρήτ. Μακεδ. (Μελέν.) Μήλ. Παξ. Πελοπ. (Ἀρκαδ. Καλάβρυτ. κ. ἀ.) Στερελλ. (Αἰτωλ.) Χίος κ. ἀ. ἀδεία Θράκ. (Μάδυτ.)

Τὸ μεταγν. οὐσ. ἄδεια.

1) Ἐξουσία, ἐλευθερία τοῦ ποιεῖν τι κοιν.: Δὲν ἔχω ἄδεια νὰ σᾶς ἀφήσω νὰ περάσετε κοιν. || Φρ. Καὶ τί ἄδεια ποῦ τὴν ἔχει! (ἐπὶ ἐλευθεροστομίας ὁμιλοῦντος) Κεφαλλ. β) Συγκατάθεσις, συναίνεσις κοιν. καὶ Πόντ. (Οἶν. Σάντ. Τραπ.): Μοῦ δίνεις τὴν ἄδειά σου νὰ σοῦ πῶ κάτι; Ἐχω τὴν ἄδειά σου νὰ πᾶω νὰ τοῦ τὸ πῶ; Μὲ τὴν ἄδειά σου κοιν. Δό με τὴν ἄδεια σ' Τραπ. 2) Ἐγγραφὸν ἀδείας πρᾶξεώς τινος, οἶον γάμου, ταφῆς, θήρας, ἀπουσίας κττ. κοιν.: Δεῖξέ μου τὴν ἄδειά σου. Σκίζω τὴν ἄδεια. Ὁ νομάρχης ὑπογράφει τοὺς ἄδειες κοιν. 3) Σχολή, εὐκαιρία Βιθυν. Ἡπ. Θράκ. (Κομοτ.) Θήρ. Καπ. (Σιλ. Φάρας.) Κύθηρ. Κῶς Μακεδ. (Καστορ.) Πελοπ. (Καλάβρυτ. Κυνουρ. Λακων. Μάν. κ. ἀ.) Πόντ. (Κερασ. Ὁφ. κ. ἀ.) Στερελλ. (Αἰτωλ. Καλοσκοπ.)

Τσακων. Χίος κ. ἀ.: Τὴν ἄδειά σου θαρεῖς πῶς ἔχω; Χίος κ. ἀ. Ἐγὼ δὲν ἔχω ἄδειά νὰ ῥθω Καλάβρυτ. Δὲν ἔχω ἄδεια, μὴ μὲ πονοκεφαλῆς, δὲν ἔχω τὴν ἄδεια σου! Ἡπ. Ἐμεῖς οἱ γυναῖκες δὲν ἔχομε αἶδα τὲς καθημερινὲς Λακων. Τώρα ποῦ ἔχον ἄδειά ἔλα νὰ τὰ ποῦμι Κομοτ. Εὐρῆκα ἄδειά 'ς τὸ φοῦρνο - 'ς τὴ βρύση - 'ς τὸ μύλο Ἀρκαδ. || Φρ. Νά 'χα τὴν ἄδειά σου! Κεφαλλ. Ποιὸς ἔχει τὸ ἄδειές σου; Βιθυν. Ἀδειαν 'κ' ἔχω Κερασ. || Παροιμ. Ἀδεια εἶχε ὁ καλόγερος καὶ μὲ τὲς μυῖγες πάλευε (ἐπὶ τοῦ ἀέργου) ΝΠολίτ. Παροιμ. 1,285. Ἡ πολλὴ ἄδεια κάνει τὸ νοικοκύρι κλέφτη (ἐπὶ τοῦ ζημιουμένου ἐξ ἰδίας ἀπερικοψίας) ΙΒενιζέλ. Παροιμ. 2 105, 194. || Ἄσμ.

Καλέ, ποιὸς τὰ ἐζύμωσε τοῦ γάμου τὰ προζύμια; — Οἱ νῆες ποῦ τὰ ἐζύμωσαν μεγάλες ἄδειες εἶχαν, εἶχαν τοῦ Μάι τοὺς δροσμέες, τ' Αὐγούστου τοὺς ἀνάσες

Πελοπ. (Κυνουρ.) Ἡ σημ. καὶ μεσν. Πβ. Ἄνναν Κομν. 1,94,20 (ἐκδ. Βόνν.) «καιροῦ λαβόμενοι καὶ ἀδείας (ἐσπέρα δὲ ἦν), τὴν κατὰ τῶν Κομνηνῶν ἐνέδραν ἐξήρτων». Συνών. ἀδειανάδα 1, ἀδειασί 1, ἀδειασιά 1, ἀδειότη, ἀδειοσύνη. 4) Κενὸς χώρος, εὐρυχωρία σύνηθ.: Τὸ σπῖτι δὲν ἔχει ἄδεια Κρήτ. Εὐκείνο τὸ σπῖτι ἔχει πολλὰς ἀδείες Κεφαλλ. || Φρ. Κάνε μας ἄδειά (ἄδειαζέ μας τὸν τόπον, ἀπομακρύνθητι) Κεφαλλ. Συνών. φρ. ἀδειαζέ μας τὴ γωνιά (ιδ. γωνιά). || Παροιμ. Εὐρῆκε ἀδείες καὶ λιβαδιές κι ἄλωνιζει (ἐπὶ τοῦ ἀτακτοῦντος ἀφόβως ὡς μὴ φοβούμενου δι' ἓνα οἰονδήποτε λόγον τιμωρίαν. Ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν εἰς τοὺς λειμῶνας ἀπολυομένων ὄνων ἢ πώλων) Κεφαλλ. Συνών. ἀδειασιά 3. β) Πλατεία Θράκ. (Αἰν.)

ἄδεια ἐπίρρ. Καπ. ἄδᾶ Πόντ. (Ὁφ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἄδειος.

1) Ἀέργως Πόντ. (Ὁφ.): Μὴ σιέτῃς ἄδᾶ (μὴ στέκης ἄεργος) Ὁφ. Ὁλ' ἡμέρα ἄδᾶ στέκουμαι αὐτόθι. β) Ἡσύχως Πόντ. (Ὁφ.): Ἀδᾶ στὰ (στάσου). Ἀδᾶ κάθ' (κάθησε). 2) Ἀνωφελῶς, μάτην Καπ.: Ἄσμ.

Πολέμ'σαν ἄδεια, πολέμ'σαν, κι ἀπέσω δὲν τὰ πῆραν.

ἀδειάζω κοιν. ἀδειάζ-ζω Καλαβρ. (Μπόβ.) ἀδειάζον Τσακων. ἀδειάντζω Σίφν. ἀδζάζω Σέριφ. ἀδκειάζω Κύπρ. ἀδειάζον βόρ. ιδιῶμ. ἀδᾶζω Πόντ. (Κοτύωρ.) ἀειδάζω Πελοπ. (Λακων.) ἀδειάν-νον Λυκ. (Λιβύσσ.) 'δειάζω Ἀστυπ. Θράκ. (Σαρεκκλ.) Κάλυμν. Κῶς Σίφν. 'δειάντζω Σίφν. Σύμ. 'δκειάζω Κύπρ.

Ἐκ τοῦ μεσν. ἀδειάζω.

Α) Ἀμτβ. 1) Σχολάζω, εὐκαιρῶ κοιν.: Πήγαινε, τώρα δὲν ἀδειάζω. Ἀδειάζεις 'νὰ σοῦ πῶ κάτι; Χιτὲς δὲν ἄδειασα οὔτε μὴ ὥρα κοιν. || Φρ. Δὲν ἀδειάζω νὰ φάω ψωμί (ἐπὶ πολυασχόλου. Πβ. Μᾶρκ. Εὐαγγ. 6,31 «οὐδὲ φαγεῖν εὐκαιροῦν») σύνηθ. Δὲν ἀδειάζω οὔτε νὰ πεθάνω (συνών. τῇ προσηγουμένῃ) Ἡπ. Περπατῶ καὶ δὲν ἀδειάζω (ἐπὶ τοῦ προσποιουμένου τὸν πολυάσχολον, ἂν καὶ δὲν ἔχει κἀνὲν ἔργον) Πελοπ. Ἡ σημ. καὶ μεσν. Πβ. Εὐσταθ. Ἰλ. Τ 1180,19 «ἀδειάσαντος τοῦ Ἀχαιοῦ στρατοῦ εἰς τὸ τεύξεσθαι μέγα δόρπον» καὶ Ορυσκ. 12,18 «ἀλλὰ καὶ ἀδειάζουσιν ἐν καιρῷ». β) Ἐκκενοῦμαι σύνηθ.: Ἀδειασε ἡ πλατεῖα. Θ' ἀδειάσῃ τὸ βαρέλλι σύνηθ. γ) Ἐξαντλοῦμαι, παύω Κύπρ.: Ἐδκειάσαν τὰ νερά. 2) Χρονοτριβῶ, ἀργοπορῶ, βραδύνω Καλαβρ. (Μπόβ.): Ἀθ θέλη νὰ ῥτη, νὰ μὴ ἀδειάῃ πλέο (ἂν θέλῃς νὰ ἔλθῃς νὰ μὴ χρονοτριβήσῃς πλέον).

